

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Šubičeva ulica 4

1000 Ljubljana

Maribor, 21. 10. 2013

Amandmaji Skupnosti višjih strokovnih šol Republike Slovenije (Skupnost VSS) na predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI) (z dne 12. 9. 2013)

UVOD

Pomemben delež študentov – več kot 2,5 milijonov ljudi študira v Evropski uniji v krajšem terciarnem visokošolskem izobraževanju oziroma pri nas imenovanem **višjem strokovnem izobraževanju**.

V najbolj razvitih državah sveta – državah OECD (zahodna Evropa, ZDA, Kanada, Avstralija) se kar **tretjina populacije vključi v višješolske strokovne programe**. V višješolskem strokovnem izobraževanju imamo namreč opravka z dvoletnim izobraževanjem, kjer je kurikulum vedno sestavljen iz teorije in prakse ter običajno tudi *work placement* programov (delovnih namestitev).

Ta del izobraževanja prispeva k **bolj fleksibilni in višje izobraženi delovni sili** tako na trgu dela v zasebnem kot tudi javnem sektorju. Višje strokovne šole imajo namreč prednost v ažurnem odzivanju na hitro se spreminjajoče potrebe, priložnosti in interese študentov ter interese trga dela.

Po podatkih *Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije* je v zadnjih 10-ih letih med brezposelnimi le **3–4-odstotni delež predstavljajo diplomanti višjih strokovnih šol**, ker so višješolski strokovni programi predvsem naravoslovne, tehnične narave, v manjšem obsegu pa tudi družboslovne narave.

V višjem strokovnem izobraževanju namreč **več kot polovico diplomantov predstavljajo diplomanti tehniških in naravoslovnih usmeritev**. Okrog 80 % diplomantov prihaja iz izrednega študija, le-ti so v veliki meri zaposleni v gospodarstvu.

Delež diplomantov višjega strokovnega izobraževanja v deležu diplomantov visokega šolstva v R Sloveniji predstavlja 24 %. V državah OECD je ta delež višji in predstavlja več kot tretjino diplomantov, to je okoli 35 % vseh diplomantov terciarnega izobraževanja!

Šole so s programi razvile posebne oblike sodelovanja s podjetji tako, da pripravljajo študente za boljše zaposlitvene možnosti s **praktičnim izobraževanjem, ki zajema kar 40 % programov**. Podjetja in delodajalske strokovne organizacije sodelujejo pri oblikovanju študijskih programov, ki nastajajo na osnovi **izraženih potreb delodajalcev preko poklicnih standardov**.

Višje strokovne šole so vpete v **lokalno okolje** in imajo tesno povezavo s podjetji ter strokovnimi združenji, **večina predavateljev je strokovnjakov iz gospodarstva**, kar zagotovo prispeva k učinkovitejšemu prenosu znanja iz izobraževanja v gospodarstvo. Z izobraževanjem odraslih udeležencev v izrednem študiju višje strokovno šolstvo v veliki meri uresničuje vizijo vseživljenjskega učenja.

OPREDELITEV IN STATUS VIŠJIH STROKOVNIH ŠOL V REPUBLIKI SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI

Višje strokovno šolstvo je v slovenskem izobraževalnem sistemu opredeljeno kot del terciarnega (strokovnega) šolstva (Klasius 6/1). Tudi v Evropi je krajše visokošolsko strokovno izobraževanje – najpogostejše imenovano SCHE (*Short Cycle Higher Education*) jasno definirano kot del in oblika terciarnega izobraževanja – visokega strokovnega šolstva, pomembno za dvig zaposljivosti in vseživljenjsko učenje ter umeščeno z ustreznimi in opredeljenimi deskriptorji na raven EQF 5 (*European Qualifications Framework*).

Čeprav tudi v nekaterih drugih državah EU še vedno obstaja zmeda glede statusa SCHE in predvsem glede poimenovanja te stopnje, pa so **jasne kvalifikacije in učni izidi po EQF, ki jih ta stopnja daje**. Slovensko prenovljeno višje strokovno šolstvo popolnoma ustreza vsem definiranim učnim izidom in kvalifikacijam, ki jih za raven 5 EQF opredeljujejo Dublinski deskriptorji in deskriptorji EQF.

Slovensko višje strokovno šolstvo je nastalo leta 1996, programi pa so bili generalno prenovljeni v skladu z bolonjskimi načeli v letih 2005–07. V projekt prenove je bilo vključenih in je aktivno sodelovalo **117 partnerjev iz gospodarstva**. Temu projektu je v letih 2008–11 sledil nov nacionalni projekt pristojnega ministrstva in ESS »Impletum«, katerega namen je bila uspešna implementacija teh prenovljenih/novih višješolskih programov.

Pred petimi leti je zaživela **Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije kot reprezentativno združenje institucij višjega strokovnega šolstva**, ki danes v svojem članstvu zajema več kot **90 % vseh višjih strokovnih šol in 99 % populacije študentov VSŠ**, tako javnih kot zasebnih, in kljub svoji kadrovski omejenosti (samo ena polovično zaposlena sekretarka) uspešno deluje v smislu razvoja višjega šolstva, povezovanja na mednarodnem nivoju in skrbi za kakovost izvajanja programov.

Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije (Skupnost VSŠ) oz. slovenske višje strokovne šole so tudi **EDINI segment visokega strokovnega šolstva**, ki zastopa Slovenijo v organizaciji **EURASHE (Evropsko združenje za visoko šolstvo)**, ki je v bolonjskem procesu, in tudi sicer uradni »glas« visokega strokovnega šolstva in **evropskih institucij visokošolskega strokovnega izobraževanja** ter šteje več kot 1.400 članov. Skupnost VSŠ je polnopravna članica, ki je s svojo aktivnostjo, vodenjem določenih področij (imamo dve mesti v Svetu EURASHE) in predstavitvami dobre prakse zagotovo vplivala tako na ugled nacionalnega visokošolskega strokovnega izobraževanja kot tudi na razvoj SCHE v Evropi.

NAKVIS – Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu (prej Komisija za kakovost pri Svetu za visoko šolstvo) izvaja zunanje evalvacije višjih strokovnih šol v skladu s sprejetimi Merili za zunanjo evalvacijo višjih strokovnih šol. Merila so v celoti usklajena z **evropskimi smernicami za zagotavljanje kakovosti v visokem izobraževanju!** Zunanje evalviranih je bila že več kot polovica višjih strokovnih šol.

Vključenost višjega strokovnega izobraževanja v NAKVIS pomeni, da mora višje strokovno šolstvo, po definiciji krajše visoko strokovno izobraževanje, **izpolnjevati enaka oziroma prilagojena merila kakovosti kot visoko strokovno izobraževanje (sistem ECTS, strokovnost programov, imenovanja predavateljev, oprema, usmerjenost v učne izide, učne metode idr.)**. To zagotavlja, da je **višje strokovno šolstvo kot del terciarnega izobraževanja primerljivo s sistemom visokega izobraževanja**. Ker postopka zunanje evalvacije in akreditacije programov trenutno še nista usklajena in NAKVIS v primeru odstopanj nima možnosti ukrepati pri ponovnih akreditacijah programov in institucij, smatramo za nujno, da se v novem Zakonu o visokem šolstvu in v Zakonu o višjem strokovnem izobraževanju NAKVIS kot akreditacijsko telo opredeli tudi za višje šole in se prične z reakreditacijami tudi na področju višjega strokovnega šolstva po merilih, primerljivih z visokim strokovnim šolstvom. Na ta način bomo lahko povezali postopke akreditacije, zunanje evalvacije in reakreditacije programov in institucij!

Ker temeljijo programi višjega strokovnega izobraževanja na naročilu gospodarstva – poklicnih standardih, bi bilo potrebno NAKVIS povezati tudi z nosilci poklicnih standardov.

V ta namen bi bilo smiselno v okviru NAKVIS-a (ki mora biti neodvisna strokovna institucija z močnim zastopanjem gospodarstva in študentov ter vključena v evropsko mrežo nacionalnih agencij ENQA in register nacionalnih agencij EQUAR!) imenovati posebno komisijo za akreditacijo višješolskih programov.

V registru strokovnjakov NAKVIS-a pa so že imenovani strokovnjaki za področje višjega strokovnega šolstva, kjer delujejo v komisijah skupaj strokovnjaki iz gospodarstva, visokega šolstva, tujine in višjega strokovnega šolstva.

Ker je višje strokovno šolstvo del visokega šolstva, bi bilo smotrno, da **NAKVIS** pokriva višje strokovno šolstvo tudi akreditacijsko in evalvacijsko.

Naj se zagotovi **fleksibilen** in kakovosten način izvajanja drugačnega poslanstva višješolskih in visokošolskih strokovnih programov – na osnovi dejanskih potreb gospodarstva (poklicnih standardov), tako da se: v postopek sprejemanja višješolskega poklicnega standarda vključijo le najnujnejše institucije, da se postopek skrajša, decentralizira v določenih primerih, da se šolam da avtonomijo fleksibilnega prilagajanja kurikulumu v obsegu 20 % (odprti kurikulum) in s tem možnost hitrejšega prilagajanja razvoju stroke.

V ekonomski situaciji, v kakršni je Republika Slovenija, bi bilo vsako drugo organiziranje nadzora kakovosti višjega strokovnega šolstva izven **NAKVIS-a**, neracionalno in povezano z dodatnimi velikimi stroški ter neučinkovito, izgubila bi se povezava z visokim šolstvom in evropsko organiziranostjo višjega ter visokega strokovnega šolstva!

PREDLOG AMANDMAJEV

Na Skupnosti višjih strokovnih šol Republike Slovenije (v nadaljevanju Skupnost VSŠ) smo proučili predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI) z dne 12. 9. 2013 in posredujemo pristojnemu ministrstvu naslednje pripombe:

1. V 4. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI (16. člen ZVSI) se ne strinjamo s črtanjem druge (pripravi in izvajanju študijskih programov), enajste (pripravi izhodišč in prenove višješolskih študijskih programov), štirinajste (oblikovanju zakonodaje in predpisov, ki urejajo višješolsko izobraževanje), šestnajste (vzpostavitvi enotnega informacijskega sistema) in sedemnajste (vzpostavitvi skupne baze publikacij šol) alineje prvega odstavka ter s črtanjem drugega odstavka, ki se glasi »**Skupnost šol predlaga člana sveta NAKVIS (tretja alineja četrtega odstavka 51.h člena ZViS), člane Komisije za akreditacijo (tretji odstavek 16. člena ZVSI), člana sveta za visoko šolstvo (peta alineja prvega odstavka 50. člena ZViS), člana skupine bolonjskih ekspertov, člana Programskega sveta za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje (petnajsta alineja prvega odstavka 4. člena Pravilnika o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju), in člane Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje.**«.
2. V 8. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI (25. člen ZVSI) se Skupnost VSŠ ne strinja s tretjo alinejo prvega odstavka, saj menimo, da predavatelji višjih strokovnih šol nimajo reprezentativnega sindikata, ker v več kot 60 odstotkih le-ti prihajajo iz gospodarstva. Skupnost VSŠ je edini reprezentativni organ višjega šolstva v Republiki Sloveniji in je kot tak edini pristojen za predlaganje članov s strani višjega strokovnega šolstva, ki so ključni del Komisije za akreditacijo višješolskih študijskih programov. Prav visok odstotek predavateljev iz gospodarstva na višjih strokovnih šolah je prednost in specifičnost, ki jo le-te imajo napram drugim ponudnikom visokošolskih programov in kot taki niso člani reprezentativnega sindikata na področju izobraževanja. Menimo, da so predavatelji oziroma strokovnjaki veliko bolj dobrodošli v taki komisiji, saj imajo vpogled tako v sfero izobraževanja kot tudi v potrebe gospodarstva, zato bi bilo primerno, da so ti trije strokovnjaki imenovani s strani Skupnosti VSŠ, ki predstavlja višje strokovne šole. Zato predlagamo, da se tretja alineja glasi »**tri člane izmed predavateljev višjih strokovnih šol na predlog Skupnosti VSŠ**«. Za prvim odstavkom bi dodali naslednji odstavek: »**Za člana Komisije za akreditacijo ne morejo biti imenovani rektorji in prorektorji univerz, dekani, člani senatov univerz, njihovih članic ali samostojnih visokošolskih zavodov in direktorji članic univerz in drugih samostojnih visokošolskih zavodov ali drugih organizacij z dejavnostjo visokošolskega izobraževanja ter ravnatelji oziroma direktorji višjih strokovnih šol.**« Prav tako menimo, da je imenovanje članov Komisije za akreditacijo, ki so predstavniki študentov za dobo 6 let nesmiselno in predlagamo, da se izključno za študente ta mandat skrajša na 2 leti.
3. V 10. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI (27. člen ZVSI) se v tretji alineji črta »**spremembo izvedbenega študijskega programa, imenovanje novih predavateljev in**«, saj ta del odstavka nalaga višjim strokovnim šolam nepotrebno dodatno delo, ki bi ga morali v Zakonu o spremembah in dopolnitvah ZVSI predlagani organi uskladiti znotraj ministrstva. Predlagan odstavek je

smiselne le v primeru, da šole avtonomno odločajo o spremembah izvedbenega študijskega programa in o imenovanju predavateljev (brez dodatnega soglasja v Zakonu o spremembah in dopolnitvah ZVSI predlaganih organov).

4. V 14. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI (33. člen ZVSI) se Skupnost VSŠ ne strinja z zadnjo povedjo tretjega odstavka, da o ustreznosti dokazil o vidnih dosežkih odloči komisija za akreditacijo v skladu z merili iz petega odstavka, zato predlagamo, da se namesto tega zapiše **»Merila o ustreznosti dokazil imenovanja v naziv predavatelja sprejme Komisija za akreditacijo na predlog Skupnosti VSŠ.«**

Predlagamo, da se doda novi deveti odstavek, ki se glasi **»Ne glede na določbo šestega, sedmega in osmega odstavka tega člena je lahko inštruktor, laborant ali knjižničar tudi, kdor si ni pridobil pedagoško-andragoške izobrazbe v skladu s tem zakonom in ni zaposlen v vzgoji in izobraževanju, ima pa dokazila o pridobljenem pedagoško-andragoškem znanju. Merila o ustreznosti dokazil imenovanja v naziv predavatelja sprejme Komisija za akreditacijo na predlog Skupnosti VSŠ.«**

5. V 18. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI (39. člen ZVSI) predlaga Skupnost VSŠ, da se ohrani trenutno veljavna dikcija druge alineje prvega odstavka in da je dikcija drugega odstavka sledeča **»Študenti lahko z izpiti opravljajo manjkajoče obveznosti.«**

6. V 19. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI (41. člen ZVSI) predlaga Skupnost VSŠ, da je dikcija drugega odstavka sledeča **»Republika Slovenija subvencionira bivanje študentov v javnih in zasebnih zavodih, pri drugih pravnih osebah, registriranih za dejavnost študentskih domov, prek njih pa tudi pri zasebnikih, lastnikih sob.«** Študenti višjih strokovnih šol so bili do sedaj diskriminirani pri izbiri nastanitve v času študija zunaj stalnega bivanja, zato smatramo, da je potrebno to anomalijo odpraviti, kar ne bo bistveno vplivalo na število prosilcev za bivanje v študentskih domovih, saj so višje šole prisotne predvsem izven velikih študijskih področij in jim je večjega pomena izenačenje pravice subvencioniranega bivanja pri drugih pravnih osebah. Prav tako odprava te anomalije ne more bistveno vplivati na zvišanje stroškov proračuna, saj je po podatkih SURS v študijskem letu 2011/12 bilo le 192 študentov višjih strokovnih šol, ki so bivali v dijaških domovih oz. pri zasebnikih.

V tretjem odstavku predlagamo dikcijo, **»Pravice in ugodnosti iz statusa lahko študent uveljavlja največ tri leta v višjem šolstvu oz. štiri leta v višjem in visokem šolstvu.«** Tako namreč ne omejimo možnost študentom višjega strokovnega, ki se odločijo za nadaljevanje študija v visokem šolstvu, do rednega zaključka visokošolskega študija 1. stopnje.

7. V 35. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVSI predlaga Skupnost VSŠ naslednjo dikcijo **»Študenti, ki so se vpisali v višje strokovne šole pred uvedbo novih študijskih programov za pridobitev izobrazbe, se izobražujejo in končajo izobraževanje pod pogoji, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, vendar najdlje do konca koledarskega leta 2014.«** Predlagana dikcija upošteva predhodne zakonske določbe in usmeritve ministrstva v zvezi z dokončanjem študija po starih višješolskih študijskih programih.

8. Skupnost VSŠ predlaga, da se v zakonu jasno opredelijo socialni partnerji, ki predstavljajo šole (Skupnost VSŠ), pristojne zbornice in reprezentativna združenja delodajalcev, ki delujejo na območju Republike Slovenije, vključitev višjih strokovnih šol v eVŠ in ustanavljanje študentskih svetov v rednih študijskih programih.

Prosimo, da amandmaje in predloge Skupnosti VSŠ preučite in jih smiselno upoštevate v nadaljnjem postopku, saj je zaposljivost diplomantov višjih strokovnih šol tesno povezana s kadrom, ki prihaja direktno iz gospodarstva in omogoča študentom soočanje z aktualnimi problemi na njihovem strokovnem področju že v času študija. Prav tako pa je uvedba višjega strokovnega šolstva v strmem porastu na področju Evropskega visokošolskega prostora.

Pripravila:
Alicia Leonor Sauli Miklavčič,
Vodja projektov

B. Pogačnik
Marian Pogačnik,
Predsednik Skupnosti VSŠ